

τὴν ὁμολογίαν τῆς μετ' αὐτῆς συμφωνίας καὶ κοινωνίας».

Μετὰ τοῦτο ὁ κ. Ρενιέρης ἐφ' ὅσον ἡ φιλοθήκη παρέχει· εἰδήσεις ἀφηγείται τὰ τῆς μεταβάσεως τοῦ Μητροφάνους εἰς ἄλλας πόλεις τῆς Γερμανίας, παρεμβάλλων πανταχοῦ ἱστορικά ἐπεισόδια σχετικὰ καὶ ἀποσπάσματα ἐπιστολῶν τοῦ Μητροφάνους καθιστῶν ζωντανὴν τὴν εἰκόνα τοῦ βίου του ἐν Γερμανίᾳ. Ἀφορμὴν δὲ λαμβάνων ἐκ τῆς ἐλλείψεως αὐτογράφων τῶν ἐν Βέρνην θεολόγων, οὓς ὁ Μητροφάνης ἐπισκέφθη καὶ ἐγνώρισε, ἀνασκευάζει τὰ ὑπὸ τοῦ Raffard γραφέντα τῷ 1824, κατὰ τὴν σημεῖωσιν τοῦ Δημητρακοπούλου, ἐξ ἀνακοινώσεως σημειώσεως τῆς ἐν Κοπενάγῃ κοινότητος τῶν Γάλλων Καλθινιστῶν ὅτι ὁ Μητροφάνης ἦλθεν εἰς συνεννόησιν μετὰ τῆς ἐν Γενεύῃ ἐκκλησίας τῶν Ἀναμορφωτῶν.

Τὸ ἔργον τοῦ κ. Ρενιέρη θὰ ἦτο ἀτελὲς ἂν κατέληγεν ὅπου καὶ ἡ φιλοθήκη, ἂν δὲν ἀφηγείτο καὶ τὰ κατὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ Μητροφάνους, καὶ τὰς τύχας του ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ Ἀλεξανδρείᾳ. Ταῦτα δὲ ἐκθέτει ἐν τῷ γ' κεφαλαίῳ. Ἐν τούτῳ ἐξιστορεῖ διὰ βραχείων τὴν κατάστασιν εἰς ἣν εὕρισκετο μετὰ τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ ὁ τριακονταετής πόλεμος, ἀπεικονίζει τὴν στάσιν τοῦ τελείου ἤδη καὶ πεπαιδευμένου τούτου θεολόγου ἀπέναντι τοῦ Λουκάρως ὁ ὁποῖος εἶχεν ἤδη ἐκδομένην ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ ἀπεσταλμένου του τὴν πολυθρύλητον Ὁμολογίαν, δι' ἧς ἐφαινετο προσχωρῶν εἰς τὰ καλθινιστικὰ δόγματα. Δραματικῶς δ' ἐκθέτει ὁ συγγραφεὺς εἰς ὀλίγας σελίδας, ὡσεὶ σπεύδων εἰς τὴν λύσιν δραματικοῦ ἐπεισοδίου τὰ κατὰ τὸν Κριτόπουλον μετὰ τὸν τραγικὸν θάνατον τοῦ Λουκάρως, ὅτε διὰ τῆς ὑπογραφῆς του ἐν τῇ συγκροτηθείσῃ Συνόδῳ ἐκ πατριαρχῶν καὶ ἀρχιερέων κατὰ πρόσκλησιν τοῦ διαδόχου τοῦ Λουκάρως Κονταρῆ κατεδίκασε μετὰ τῶν λοιπῶν ἱεραρχῶν τὰ καλθινιστικὰ κεφάλαια τῆς Λουκαρείου Ὁμολογίας.

Τοιοῦτον εἶνε ἐν συντόμῳ τὸ περιεχόμενον τοῦ νέου ἔργου τοῦ κ. Μ. Ρενιέρη, ὅπερ χαρακτηρίζει ὡς καὶ τὰς προηγουμένας αὐτοῦ συγγραφὰς πολυμάθεια, βαθεῖα κρίσις, ὕψος ἀνθηρόν, διήγησις εὐπαρακολούθητος, καὶ ἀρίστη τεχνικὴ διάπλασις τοῦ ὅλου θέματος.

A. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗΣ

ΦΙΛΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ἀγαπητέ μου,

Ταξιδιάρικο πουλί, γνωρίζεις ἀπὸ ἄλλους καλλίτερα πῶς εἶν' ἐδῶ στὴ γῆ «περισσότερα παρ' ὅσα φαντάζονται οἱ φιλόσοφοι», καὶ πῶς τὰ ταξίδια μόνο τὰ ξεσκεπάζουν καὶ τὰ ξεδιπλώνουν αὐτὰ τὰ π ε ρ ι σ σ ὄ τ ε ρ α. Ξέρεις πῶς ὅλα τὰ πουλιά δὲ μοιάζουν, πῶς ὅλες οἱ φωλιές δὲν εἶνε χτισμέναι ὅμοια, πῶς ὁ ἕνας αὐτὸς ἄνθρωπος μὲ τὰς ἴδιαις ἀγάπαις, τὰ ἴδια μίση, τὴν ἴδια ψυχὴν, γίνεται ἀπὸ χιλιάδες ἀνθρώπων, ποῦ καθένας ἔχει καὶ ξεχωριστὸ χροῶμα, καθένας βγάζει καὶ ξεχωριστὸν ἦχο, σὺν τὰς φωνὰς ἐνός

ὄργανον πολύχρουν. Ὅτι μοιάζει καὶ ὅτι ταιριάζει σὲ κοινῶς ἐπὶ τὸ τέλος· γνωρίζεις τὸ ἄμοιαστο καὶ τὸ δυσκολοσύγκριτο. Ξέρεις πῶς ἡ φύσις ἔχει χίλια πρόσωπα καὶ ἀμέτρητες γλώσσας. Πλουσιοπάροχα ξεφαντώματα ἐτοιμάζει πάντα γιὰ τὰ μάτια σου· φροντίζει γιὰ τὴν φαντασίαν σου καθὼς φροντίζει μὴν ὡραία κόρη γιὰ τὰ μακρὰ μαλλιά της, ὅταν μὲ τέχνη καὶ μὲ προσοχὴ τὰ χτενίσῃ, τὰ καθαρίσῃ καὶ τὰ μυραλείψῃ. Τὰ ταξίδια εἶνε τῆς φαντασίας τὸ χτένισμα, τὸ καθάρισμα καὶ τὸ μωσκοβόλισμα. Ποῦ πολλὴ ἀπὸ καθένα νοιώθεις τὸ λόγο τοῦ Μωπασσάν: «Τὸ ταξίδι εἶνε σὺν πόρτᾳ· καὶ ἀπ' αὐτῆ βγαίνουμ' ἔξω ἀπὸ τὰ πράγματα ποῦ καθήμερα βλέπουμε, καὶ μπαίνουμε σ' ἕναν ἄλλο κόσμον ἀξεκαθάριστον ποῦ φαίνεται πῶς εἶνε ὄνειρο». Αὐτὸ τὸ ὄνειρο ἀγωνίζεσαι νὰ κρατῆς, ὅσο μπορείς, προστά στὰ μάτια σου. Θαρρεῖς πῶς ἡ ζωὴ δὲν ἀξίζει παρὸς τοῦ περισσότερο κατορθῶναι κανεὶς νὰ τήνῃ ζῆ, ὅχι σὺν κατὶ στερεῷ καὶ πραγματικῷ, ἀλλὰ σὺν κατὶ ὄνειροεπὶ καὶ γοργοδιαβατάρικῳ. Καὶ μὲ τὰ χιόνια καὶ μὲ τὰ μαϊστράλια ποτ' ἐδῶ βρίσκεσαι καὶ ποτ' ἐκεῖ σὲ χώρες μακρυνῆς καὶ πολιτείας θαυμαστές, σὲ δάση καὶ βουνὰ πολυδηγήγητα, σὲ οὐρανοὺς ἀλλοιωτικῶν· καὶ διαβάζεις ἴσ' ἀπὸ τὸ μεγάλο τὸ Βιβλίον, καὶ καταφρονεῖς, ὅσο καὶ ἂν δὲν τὸ δειχνης φανερά, τῶν ἄλλων τῶν βιβλίων τὰ διαβάσματα.

Πολὴ φυσικὰ καὶ πολὴ φυσικώτερα γιὰ μᾶς νὰ τ' ἀγαποῦμε τὰ βιβλία. Εἶνε κάποια πουλιά ποῦ κατοικοῦνε στὲς ὄχθες κάποιον μεγάλου ποταμοῦ, δὲ θυμοῦμαι σὲ τί μέρος. Καὶ ἀπ' αὐτὰ πολλὰ ζοῦνε πάντα καὶ πεθαίνουν στὴ μιὰ τὴν ὄχθη ποῦ γεννηθήσαν χωρὶς νὰ γνωρίσουν τὴν ἄλλη. Κ' εἶμαι λιγάκι σὺν ἐκεῖνα τὰ πουλιά. Στὸν ἴδιον τόπον στέκο, καὶ ἂν εἶνε τὸ ταξίδι κόσμος γιὰ σένα, γιὰ μένα δὲν εἶνε παρὰ λόγος. Εἶμαι κατὶ λιγότερο ἀπὸ πουλί· δέιτρο εἶμαι ριζωμένο· κ' ἔχω δικίον νὰ σοῦ μιλήσω καθὼς μιλάει τὸ λουλουδάκι τοῦ μεγάλου ποιητῆ στὴν πεταλούδα: «Ἡ ρίζωσὶ καθὼς ἐγὼ ἢ δόσε μου φτερά σὺν τὰ δικὰ σου».

Ἄλλὰ μὴν τὸ παίρνης ἀπάνω σου παρὰ πολὺ. Ἐμένα τὰ φτερά μου εἶνε ἡ φαντασία μου· ταπεινὰ φτερά, μὰ μὲ φτάνουν γιὰ νὰ καταλάβω πῶς ριζωμένος δὲν εἶμαι σ' ἕναν τόπον, καθὼς πιστεύω πολλὰς φορὰς Ἐχω καὶ ἐγὼ τὰ ταξίδια μου: εἶνε τὰ βιβλία μου· λιγοστὰ καὶ ἀθόρυβα καὶ ὀλιγοῦξοδα, καὶ ὅμως ὀλάκριαβα. Πόρτα εἶνε καὶ τὸ βιβλίον ποῦ μᾶς μπάζει σ' ἕναν ἄλλο κόσμον ἀξεκαθάριστον, ὁμορφὸν σὺν τ' ὄνειρο. Τὸ βιβλίον εἶνε σὺν τὴ φωτιὰ τῆς Κυρᾶς Πήνης, τῆς Μάγισσας τοῦ Βουνοῦ, καθὼς τὴν παρασταίνει λαχταριστὰ σ' ἕνα ἀπὸ τὰ πλέον ὡραῖα τῶν διηγήματα ὁ Καρκαβίτσας. Σύνβεις ἀπάνω στὴ φωτιὰ καὶ βλέπεις μέσα της τί γίνεται σὲ κόσμους ἄλλους μακρυνούς. Ἐτσι κόσμους μαγικῶν καὶ ζωντανῶν καὶ ἀληθινῶν μᾶς ξανοίγουν τὰ καλὰ βιβλία· καὶ ψιθυρίζει κανεὶς προστά τους τὸ γλυκίωτατο στίχον τῆς «Ἐρωφίλης»:

Κόσμοι ἀγαθοὶ καὶ σιγανοὶ καὶ μυρικαπηγμένοι!

Ο ΦΙΛΟΣ ΣΟΥ

